

Groen & Doen

ivn natuur
educatie

Mezen vinden woning bij De Schuthoek

► Wellicht adequate oplossing plagen processierups

In het kader van het project Vogelvriendelijk Hoogeveen leverde IVN-afdeling Hoogeveen tien nestkasten aan OBS De Schuthoek in De Schutlanden. Het project wordt mede mogelijk gemaakt dankzij steun van de gemeente.

Hero Moorlag

Docent Erwin Bruulsema, zelf vogelaar, was direct enthousiast. Eind maart werden de nestkasten rond de school aan bomen geschroefd. Meteen werd een kastje in bezit genomen door een koolmezenpaar. Elk kastje kreeg een nummer. De voorkant kan worden geopend, zodat de kinderen af en toe kunnen kijken wat daar binnen gebeurt. Het IVN ijvert al enkele jaren voor een natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups. Hoe meer insectenetende vogels in de gemeente gaan broeden, des te effectiever is de bestrijding van rupsen van plaaginsecten. Vogels kunnen voor een natuurlijk evenwicht zorgen, vooral in mei en juni, de periode waarin ze heel veel eiwitrijke rupsen verzamelen om

Pimpelmees in kastje van De Schuthoek.

Hero Moorlag ©

hun jongen te voeden. Een nestkast is een uitstekende huisvesting voor kool- en pimpelmezen. Tevens hebben de kastjes bij de school een educatieve functie.

In hetzelfde kader zijn vorig jaar door schoolkinderen in Nieuwlande 60 nestkasten opgehangen. Op initiatief van Ellie Hofman bevestigden leerlingen van nevenvestiging Het Mozaïek in Nieuw Moscou 40 kastjes in de buurtschap. Juist hier hield de eikenprocessierups de laatste jaren behoorlijk huis. In Fluitenberg heeft de plaatselijke groene groep onder leiding van Roelof Timmerman 10 kastjes opgehangen. Dat gebeurde in Stuifzand door bewonersgroep Landschapbeleving Stuifzand en in de Hoogeveense wijk Krakeel op initiatief van de vogelaars Henk Derks en Riëks Bos. In totaal werden in Hoogeveen en de dorpen zo'n 300 nestkasten geplaatst. De IVN-jeugdafdelingen Scharrelkids en Struners hebben in het Spaarbankbos nieuwe nestkasten opge-

hangen en oude die nog intact waren schoongemaakt. Wil je ook een nestkast in de tuin, dan is steevast de vraag: hoe groot moet het gat zijn. Ik reken voor een pimpelmees een gat ter grootte van een euromunt en voor een koolmees een munt van twee euro. Maar dat zegt niet alles. Soms zie je dat in een nestkast voor een koolmees een pimpelmees gaat broeden. Kastjes met een stokje onder het gaatje lokken bonte vliegenvangers. Een metalen plaatje beschermt het gat tegen vernieling door spechten en gaaien. Ruzie ontstaat wanneer meerdere mezenparen voor dezelfde nestkast kiezen.

Irritante brandharen

In 2017 kwam de eikenprocessierups in de hele gemeente voor. Een roodwit lint rond aangetaste eiken waarschuwde wandelaars niet te dicht bij de bomen te komen. Elke rups heeft duizenden pijlvormige brandharen die bij bedreiging

worden afgeschoten. Vooral na het verpoppen van de rupsen raken de haren los en worden door de wind meegevoerd. Ze veroorzaken huiduitslag, zwellingen, rode ogen en jeuk. De eikenprocessievluider, een nachtvlinder, heeft eitjes op eiken gelegd. Zo gauw de eerste frisgroene bladeren aan de bomen verschijnen, komen oranjeachtige rupsjes uit de eitjes. Die kleur verandert na een week in grijs met lichte zijden. Pas na de derde vervelling krijgen de rupsen brandharen. Na de zesde vervelling gaan ze verpoppen. Zover komt het niet, want de rupsen worden afgezoegen door mannen in witte pakken en maskers of ze worden vergiftigd. Natuurlijke vijanden van deze rups zijn een sluipwesp, een kever (grote poppenrover) en verscheidene insectenetende vogels. IVN-afdeling Hoogeveen hoopt dat met 300 nestkasten een wezenlijke bijdrage is geleverd voor de natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups.

TAKKENHOOGTE

Vroege vogelexcursie

Zaterdag 19 mei van 5.45 tot 8.30 uur. De zomervogels zijn terug en dat betekent een uitbundig vroeg vogelconcert. Zwartkop en tiftjaf zingen hun kenmerkende liedjes. In de vroege ochtend is er kans op bijzondere ontmoetingen met vogels en andere dieren. Ben jij ook een vroege vogel, kom dan meegenieten. Aanmelden verplicht. Contact: Grietje Loof, hoogeveenivn@gmail.com. Verzamelen op carpoolplaats Hotel Hoogeveen, Zuidwoldigerweg 7, waarna we gezamenlijk naar de Takkenhoogte rijden.

GIJSSELTE

Nachtvlindersen

Vrijdag 18 mei om 21.30 uur: nachtvlinderexcursie Gijsselterkoelen Verzamelpunt parkeerplaats bij kruising Gijsselterweg en Echtensedijk richting Echten. De nachtvlinderexcursies in 2018 staan in het teken van inventarisatie van onbekende gebieden. Iedereen is welkom bij deze avonden. Wanneer het weer ongunstig is, wordt de avond uitgesteld tot de zaterdag er na. Houd voor het al of niet doorgaan de agenda op de website www.natuurverenigingzuidwolde.nl in de gaten.

Het Drentse Landschap

DIEVER

OER-tekening

Zondag 13 mei van 14.00 tot 16.00 uur: OERtekeningen maken. Maak je eigen tekening of amulet met oertijdmaterialen. Locatie: Oermuseum, Brink 7 in Diever.

RUINEN

Reeënwandeling

Zaterdag 12 mei: Reeënwandeling Dwingelderveld van 19.00 tot 21.30 uur. Ga mee op zoek naar deze sierlijke dieren. De gids neemt u mee naar plekken waar vaak reeën worden gezien. Pak uw verrekijker, trek laarzen of stevige schoenen aan en regenkleding in de rugzak. Reeën kunnen erg goed horen dus krakende kleding kunt u beter thuislaten. Aanmelden via www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld

Eikenprocessierups. Hero Moorlag ©

Citroenvlinder onlosmakelijk gebonden aan vuilboom

Iedereen kan wel vertellen dat de eerste vlinder die je in het voorjaar ziet, bijna altijd de citroenvlinder is. De kleine vos en de dagpauwoog zijn ook vroeg te zien, maar de citroenvlinder is zo heerlijk opvallend, vooral de mannetjes met hun heldergele kleur. Ze zijn zo vroeg in het jaar te zien omdat ze overwinteren als vlinder. Onbegrijpelijk dat een teer organisme als een vlinder in staat is om temperaturen tot bijna -20° C te overleven. Dat kan alleen maar omdat ze een bijzondere fysiologische truc toepassen. Deze vlindersoort is in staat om zijn lichaamsvloeistof te veranderen in een soort antivries. Ze komen dan in een slaaptoestand, maar overwinteren wel. Dat konden we dit voorjaar op mooie dagen al veelvuldig zien, want zodra de temperatuur boven de 10 tot 12 graden kwam, kon je citroenvlinders zien vliegen. En hoe gaat dat dan wanneer die winterperiode voorbij is? Het gaat zoals het altijd moet gaan: overleven en voortplanten. Ze zoeken naar nectar in de allereerste

Eitjes van de citroenvlinder op vuilboom.

Henk Bosma ©

voorjaarsbloemen. Zelfs de blauwe druifjes en de sneeuwklompjes worden bezocht. De mannetjes komen ieder jaar als eerste tevoorschijn. Pas een paar weken later zien we de vrouwtjes. Die zijn veel witter van kleur, maar hebben wel de karakteristieke stip op de bovenvleugel en geen zwart zoals, hoe tegenstrij-

dig het ook klinkt, de witjes. Er wordt gepaard en daarna moet het vrouwtje aan de slag.

Eitjes leggen

Haar taak is het om eitjes te gaan leggen. Dat gaat niet zomaar. Nee, daar moet spuurwerk aan te pas komen. De rupsen van de citroen-

vlinder zijn erg kieskeurig, want ze lusten alleen maar blaadjes van de vuilboom (sporkhout). Dat betekent dat de citroenvlinder op zoek moet naar deze waardplant, zoals dat heet. Iedere vlinder heeft zijn eigen waardplantensoort of -soorten. Gelukkig staan op veel plaatsen vuilbomen in Drenthe. Eind april kun je zien dat de blaadjes zich gaan ontvouwen en dat is precies het moment waarop de citroenvlindervrouw heeft gewacht. Ze legt op ieder zich ontvouwende groepje blaadjes 1 eitje of soms 2. De citroenvlinder die eitjes heeft gelegd, zoals op de foto van Henk Bosma uit Alteveer is te zien, is behoorlijk in de war geweest. Of ze had erg hoge nood en was blij dat er eindelijk een vuilboom gevonden was, of ze dacht dat het toch zo'n mooi voorjaar zou worden dat er een overvloed aan blaadjes aan de vuilboom zou komen. Ik hoop op dat laatste.

Joop Verburg
Natuurvereniging Zuidwolde